

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft., félévre 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető czükkök, mint az előfizetési pénzek a „Köznyelvelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várhoz küldendőik.

A nihilismus Oroszországban.

Maholnap két éve lesz, hogy a socialisták működésük programjával hazájuk lakóit legelőször meglepték; azaz két éve, hogy falragaszok, röpiratok és egyéb más forradalmi brochurok találtak majd a miniszterek, majd a csendes és mit sem sejtő munkások ajtóit előtt. Hogy mióta tétezik e titkos társulat, melyet a külföld nihilisták — Oroszország socialistáinak — ők maguk pedig forradalmi-pártnak neveznek, ezt határozottan megmondani nem lehet. Anynyi azonban bizonyos, hogy az ügy szilárd alakot, véstborongó képet csakis a múlt év óta öltött.

Ez idő óta dátálódik azon vörös feladat is, melylyel a réműlet emberei a nagyvilágot akkor megismertették, és melynek végrehajtása bámulatra méltó, de egyszerűs mind borzadályt gerjesztő praecisióval végbe is ment.

Kezdetben kevés súlyt fektettek a forradalmi-párt működésére; mert mindenki azon hitben élt, hogy a párt főelemei, kik akkor az államra és a társadalomra nézve veszélyesekké válhattak, nem egyebek exaltált tanulóknál, meg a női lyceumok szenvedő és tulságig képzett növendékeinél. Másképp áll azonban mai nap a dolog, másképp legalább Oroszországban.

A külföldi mozgalmakat, melyeknek számai — a mérges pókéhoz hasonlóan — időközben egész Oroszországot behálózták — igen is szereti a nihilismusra vezetni vissza; e nézetben azonban nagyon téved, s a ki ennek hódol, az Oroszországot és népét épenséggel nem ismeri.

Létezik ugyan némi viszony az ugynevezett „Internationale” és az orosz forradalmárok között; sőt feltehető az is, hogy utóbbiak táborában nagyon is sok nihilista létezik; de azért az orosz socialistát e kategóriába sorolni már csak azért sem lehet, mivel emez, egészben és nagyjában véve, mégis csak saját utain jár: azon utakon, melyek az Internationale utaitól — a nihilismussal vajmi keveset törődve — mint ég és föld — elágaznak.

Jelen forrongás kezdete sem mai, hanem jóval előbb — Miklós csár uralkodási éveinek elejére — teendő. Tény az, hogy az 1825-dik év volt az, melyben

Oroszországban legelőször lehetett azon hangokat hallani, melyek az alkotmányt nyíltan kérték és azt legrosszabb esetben erőszakos uton is kivívni késznek nyilatkoztak.

A hatalmas és erélyes csár letiporta e mozgalmakat. Vaskarja alatt törtött ugyan a minden perczeben kitörni készülő anyag lavája, kitörésre jutni azonban alatta sosem bír, sőt el is aludt, hogy a jóságos Sándor enyhébb uralkodása alatt hydra fejét újra és még merészebben felüsse. 1863 óta, midőn a jobbágyság valóban megszüntetett, növekedett a forrongás — bár alig észrevehetőleg — napról-napra, míg a múlt évben, miként mindaváan tudjuk, merészen és elriasztó alakban lépett a nyúlánosság elé. Ekor történt, hogy Europa birodalmának majdnem minden városában lázító iratok kezdtek elzirkulálni; iratok, melyek a legfőbb hivatalnokokat és méltóságokat hallatlan síkkasztással, kapzsisággal és középkori zsarnokoskodással vádolták, s melyek a csártól ezeknek a szolgálataiból való eltávolítását kívánták, ellenkező esetben vörös boszúval fenyegetőztek.

Az orosz socialisták eleitől kezdve kinyilatkoztatták, hogy a csár bántani nem kívánják s hogy törekvésük nem más, mint az udvari camarillát, ezen minden haladást akadályzó gátot, bármilyen módon fölrobantani; azon osztály, mely az uralkodót a néptől anynyira elválasztja.

Hangsúlyozták és sürgették továbbá a constitutiót, ő felsége személyi tródiájának — a harmadik osztálynak — megszüntetését; a bot-büntetésnek eltörlését, a polit. foglyokkal való emberiesb bánásmódot, az igazságszolgáltatás javítását; végre a titkos rendőrség inquisitionális eljárásának beszüntetését; szóval gyökeres átalakulást.

A személyek nevei, kik a forradalmárok nézete szerint az állami szolgálatból elbocsátandók valának, mintegy kétszázan föl valának emlíve. Az irat végén pedig következő állott: „Mínthogy törvényes uton mitsem vagyunk képesek elérni, mivel Oroszországban nem a csár, hanem törvényete uralkodik: azért — feltéve, hogy kívánságaink nem teljesíttetnének — törvénytelen utra is átfogunk lépni és máttól kezdve löni,

szurni és gyilkolni, mindaddig, míg jogos ohajtásaink teljesülnek, nem fognak s míg a camarilla — e kigyó-fűzát — a földszinéről kiirtva nem létszen*.

A harmadik sectionak a socialisták — ha a forradalmi pártot így nevezzük — programmjá szerint első sorban kellett volna elbuknia. Ő felsége irodáját oly intézménynek jeleztek, mely nem egyéb, mint századunknak szennyfoltja; mint egy a törvény fölött álló intézményt, melyet ép ezért, törvényes uton megdönteni nem is lehet; az osztály főnökét halállal és agyonütéssel enyegették, ha a polit. foglyokat továbbra is öhségge, és kancsukával kényszeríti vallomástételre.

A hatóságok mindent elkövettek, hogy a merész író és lapok terjesztői nyomába akadjanak, de ok nélkül volt minden fáradságuk. Gomba módjára teremtek éjjel át a röpiratok és falragaszok, sőt maga a hadsereg is a társzatot velők; a munkás pedig reggel zsebében találta azokat. Senki sem tudta, hogy honnan és kitől erednek; de meg voltak, még pedig napról-napra nagyobb mennyiségben, merészebb hangon írva. És talán azt gondolná az ember, hogy e röpiratokkal megelőgednek?

Korántsem; újságokhoz, nagyobb szabásu nyomtatásokhoz fogtak, melyeket részint külföldön, részint pedig magában a fővárosban adattak ki.

Egy jelent meg Londonban, már régebb idő óta a „Vészharang, Genfben az „Előre“, nemsokára pedig Szt-Pétervárott a forrad. párt főorganuma, mely vakmerőséget ill. töleg e nembn mindent fölülmult, a jelenben is élő „Semla i Swaboda“ (ország és szabadság). A forradalmi fanatizmus rémképe, mely az első francia forradalom véres éveire emlékeztetett, teljes képében áll előttünk, melynek néhány számait (1879 márcz—ápr.) egy német s a kérdéssel behatóan foglalkozó tudós, valamint a „köln. Zeiung“ nyomán, ha mindjárt újság gyanúat is, a f. olvasóval e helyen megismertettjük.

A „Semla i Swaboda“ élet és halál fölött mona itéletet figyelmeztet, fenyeget és kegyelmez; előre inté azokat, kik a vértörvényszék itélete alá esnek, s hamarabb hoz az „elítéltek“ és „kivégzettekrol“ tudósítást, mint a főváros bármely hivatalos lapja.

A „Semla i Swaboda“ kihordói működésökben áruhában járnak és mindenütt találhatók, csak ott nem, hol őket az állam kémei keresik. A hivatalnokok irodáiban, gyárakban, laktanyákban és restauratiókban ép úgy találhatók az említett forradalmi újság számai, mint a bel- vagy külügyminiszter fényes termeiben. Ott találja őket az államtanács conservatív lapjában, ott a katona reggeli jelentései (rapport) között.

Hasztalan minden kutatás, mert a titokteljes ut, melyet a lap magának választott, föltalálhatlan; hasztalanná válik minden fáradság. A lap havenként 1—2 jelenik meg*) és évenként 6 rubelbe kerül; így olvasható ez legalább az előfizetésre való fölhívásban.

Az „Ország és szabadság“ egész ártatlanul hívja föl olvasóit az előfizetésre, ép úgy, mint valami más

*) Most rendszerint, de nagyobb alakban.

napilap. Megismertet továbbá bennünket azon röpiratokkal, melyek legújabbán megjelentek s melyek nemsokára napvilágot látnak; és valahányszor ezt cselekszi, mindannyiszor hozzá is teszi, hogy azok ezen vagy azon az áron az „ismert helyeken“ kaphatók.

A forradalmi lap alakja hasonlít az „Augsb. Allg.“-éhoz: nyomása durva, erős papíron van és tiszta, habár rajta a sietség jelei olykor-olykor meg is látszanak. Szövege 16—24 oldalra terjed.

Feltehető, hogy minden egyes munkás bizonyos számu betűt hord magánál: azokat összerakja s a kiszedett részt a meghatározott napon a titkos nyomdába viszi, hol a különböző mondatok — a mint ezt gyorsan megtehetni — egymáshoz fűzetnek, sajtó alá kerülnek. A többi szedés és nyomtatás tudvalevőleg kevés időt vesz igénybe.

Mezentsew meggyilkoltatása napján a lap illusztrációval is megjelent. Élén egy nagyszerű proklamatió volt, melyben többek közt a következő állott: „Tegnap esett el a forradalmi bizottság rendelete folytán Mezentsew tábornok a császári iroda főnöke, ki lábbal tiporta a jogot, halálra kinozta a foglyokat, üldözte az ártatlanokat; zsarnoki működésében részint barbar banasműjával, részint énezetes és egyéb kizsás által meggyilkolta a következő személyeket (és itt következik azoknak névszerinti felsorolása, azok bebörtönöztetésének okai). Mértéke betölt, figyelmeztetük“ stb. stb.

A cikk meglehetősen hosszúra van tartva: az első oldalon azonban félbe szakad s csak a másodikon folytatattatik tovább, mivel az elsőn helynek kellett maradnia egy sírirat és az illusztráció számára.

A kép Mezentsew ábrázolja a nyujtópadon, körülötte ezer meg ezer gyertya árasztja sötét felhomályu világát. A költemény halálának okait adja elő, valamint azt, hogy miként lép be hozzá a czár, hogy hű szolgájától bucsat vegyen. A czár jön, leveszi eskőjét és letérdel a halott lábai előtt. A halottas házban halk egyházi zene hangzik fel, mire a gyertyák hirtelen elaluznak, a levegőt pedig ciklázó villamok hasítják, míg fényüket a dörgés vészmoraja követi. A zene ép oly hirtelen, a mint kezdődött, elhangzik; míg a halottas szobában nagy számu tánczoló alak siet be; porladozó tagjaikon mind meg anyai — lánczokat esörtető — csontváz. A gyűlevész nép körül tánczolja agyvelét fagyasztó tánczával a czár alakját, a koporsói mindegyre emelve, fenyegető karjait pedig sebesre mutatva, melyeket neki Mezentsew okozott.

Erre megáll a kísérteties kar, Holbein mesternek szép tableauja és énekeini kezdi:

„Nem ezt síratják, hanem magunkat, kik ártatlanul gyilkoltattunk meg: őt csak az érte, a mit rég megérdemelt“.

Anyám megtérése.

II. Levél.

(Folytatás.)

2-ik kérdés. Létezik-e egy intézet, mint ezen tényleges tanok- vagy igazságoknak hű és csalhatatlan lefőtteményese? Igenis létezik, s ez nem más, mint a kath. egyház. Mert a) egy katolika vagy általános egyház tervének már Isten és fölkeintje Krisztus gondolatában benn kellett léteznie; s b) mert az majdnem 19 század óta, mint a legnagyobb és legesodálatosabb történeti tény áll szemünk előtt.

a) Egy katolika, vagy általános egyház alatti ugyanis, egy oly vallási társaságot értünk, mely szervezetnél fogva képes legyen az egész emberiséget megkarolni, és minden embert az igazság és szeretet törvényeinek ismeretére vezetni, s mely minden idők mindennemű embereinek vallási igényeit kielégítse. — Már ha Jézus Krisztus Istentől azért küldetett e földre, hogy az emberi nemet ujja alakítsa, azt az elvesztett igazság ismeretére s az eltévesztett erény útjára visszavezesse, kellett, hogy küldetése célja vagy legalább is eredménye egy ilyen társaság alapítása legyen. Ezt követelmény az igazság megerősítésére, ezt követeli már Istennek bölcsesége, s megerősítik ama nagy előnyök, melyek a vallási egységnek természetes következményei. És bárha „a mennyei Atya bökézu mindazok irányában, kik segélyül hívják őt” (Rom. X. 12), mindazonáltal senki se mondja, hogy a kereszténység óta fölmerült különböző vallásfelekezetek tarka sokfélesége csak a katolikusok szűkkeblű fogalmaival ellenkezik, különben pedig mindannyian kitűnően alkalmasok arra, hogy az embereket az igaz Isten ismeretére s a valódi erkölcsösségre vezessék, miért is a kereszténység isteni Alapítójának tervében egy oly szűkkeblű katolicizmus helyet nem foglalhatott. Mert a mennyei Atya ezen bökézségét csak azok irányában gyakorolja és gyakorolhatja, kik, miként az isteni akarat leghívebb tolmácsolója Jézus Krisztus mondá: „lélekleben és igazságban imádják őt”. Már pedig ki az, ki a különféle keresztény és nem keresztény vallásoknak, melyek az ő úgy, mint az új világot oly sok felekezetre szakgatták és szakgatják, mindenikében feltalálhatónak vélné az egyetlen és megoszolhatlan igazságot? ki az, ki mindazokban nem látna egyebet, mint Isten tisztelete módjának ártatlan változatosságát? Ha valaki ezt állítani merészkednék, úgy ki kell mondanom, hogy legkevésbbé sem ismeri azon vallásokat, s ha tanulmányozni fogja azokat, azonnal be fogja látni, hogy mindannyian a legalkalmasabbak arra, miszerint az igaz Isten ismeretét s minden erkölcsiség fogalmát az emberekből kiirtsák. — Legkevésbbé sem vélem szükségesnek e tekintetben a vért és ocsmányságokat szonjazó istenek és istennőkre hivatkozni, kiket Egyiptom, Phoenicia s Karthago, a celták, gallok, skandinávok s legutóbban a mexikóiak imádtak. Nem említem a görögöket s romaiakat istenített császáraik- s undok büneikkel; hallgatással csöszöröm a jelen korban élő hindu-

kat, kik annyira irtóznak a vértől, hogy bűnnek tulajdonítják egy kíris, egy kigyó vagy féreg megölését, és hidegvérrel égetik meg az özvegyeket férjeik maglyáján, s évenként e célra hizialt száz meg száz ártatlan gyermek gyilkolásával hívják le az ég áldását mezeikre. Eltekintek a jámbor s bizonyára a többi hitetlen nép között még legromlatlanabb s legjobb imádkozó és vezekő muzulmánoktól, kik szüntelen való imájokban Mohamed paradicsomát, vagyis fertelmes, piszkos s az emberi nem másik felének lealjasításán alapuló életüknek a tulvilágon is folytatthatását kérik az Istentől. A feledés sűrű sötét fátyolát vetem a kereszténységből kivált korábbi eretnekek erkölcsetlen elvei- és tetteire; csakis egyedül korunk két nevezetes protestans vallásfelekezetére, a lutheránusok- és kalvinistákra szorítkozom, hogy kimutassam valódiságát ama nagy válnak, melyet a kath. egyházon kívül levő felekezetek mindenikére kimondottam. S ez nem is oly nehéz, mint talán első tekintetre látszanék. Nincs ugyanis egyébre szükség, mint az e vallásfelekezetek alapítói által felállított alapelvekből a szigorú következtetést levonni, hogy azonnal beláthassuk a kimondott nagy vád igazságát. Mi volt ugyanis Luthernek legfőbb elve? A hit — moria — a jó cselekedetektől megfosztott száraz hit, nem csak alapja, hanem egyedüli eszköze is megigazulásunknak s egyszerűsüud üdvözülésünknek. Vagyis ha erősen hiszszük, hogy Krisztus érdemei által bűneink megocsátva, már azon pillanatban meg is igazulunk; ez pedig annál könnyebben történik meg, sőt bűnösösek vagyunk. Innen van aztán Luthernek ama nevezetes axiómája: „Pecca fortiter, crede temerè”. S ebből kifolyólag semmit sem tartott az örök üdvre nézve veszélyes bűnnek, mint csak ama hitnek elvesztését. „Wer an Christum glaubt — mondá egyik predikációjában — den mögen keine Werke beschuldigen und verdammen, wie viel end böser ihr auch immer sind. Keine Sünde ist mehr in der Welt denn der U. glaube; andere Sünden in der Welt sind Herrn Simons Sünde; und bedeuten soviel, als wenn mein Fänschen oder Lenchen in den Winkel höfirt; man laßt darüber unü sagen, es sei wohlgethan. Also machet auch der Glaube, dass unser D... ck nicht stinkt”.

A kiindulási pontot pedig mindenhez az emberi természetről felállított ama elv képezte, hogy az eredeti bűn által teljesen megromlott s minden szabadságtól megfosztott emberre Isten mint vak eszközzel működik, s mindaz, a mit tesz, jó vagy rossz, az mind Isten műve, mely tehát nek sem bűnül, sem erényül be nem tudható. — Kalvin majdnem ugyanazon alapon állva tanításának alapkövül az abszolút, föltétlen isteni előégszestről szóló tan helyezését. Isten ugyanis — Kalvin szerint — mint minden jó- és rossznak szerzője öröktől fogva meghatározta emberi teremtményének egyrészt üdvözíteni, más részét pedig örök kárhozatra dönteni. Miért is az első emberpárt arra kényszeríté, hogy vétkezék, kiválasztandó azután ezen ugynevezett „elkárhozott tömegből” (massa damnata) egyik részt az üdvösségre, a másrészt pedig

az örök kárhozatra. Már ezen utóbbiak élhetnek a szent-ségekkal, tehetnek bármit, az igaz hitet és megszentelő kegyelmet el nem nyerhetik soha. „Mert — mondja Kálvin — nem minden ember ugyanegy célra van teremtvé; egyikre ugyanis örök élet, a másokra meg örök kárhozatra van örökül fogva föltérlenül előrendelve.” — Szükség-e most még — kérdem — a mondatokból valami hosszas köve kezdetesét el venni? Szükség-e mondanom, hogy az egyik tan, mint a másik tan a legalkalmasabb arra, hogy az emberből minden erkölcsi érzést kiöltsék, sőt arra kényszerítse, hogy sorsa fölött kétségbeesve egy ily zsarnok Isten ellen átkának rá visszapattan: mértis nyíltait lövölje? S ha ez így van, — a mint én vagy is van — ki merészkednék még azt allítani, hogy e homlokgyengeszt egymásnak ellenmondó egyházi szervezetek az isteni vallásalapító tervében befoglaltatták, s nem is egyebek azok, mint ugyanazon egyházi szervezetnek különféle külső nyilvánulásai? Egy lutheri vagyis általános egyház eszméjének tehát már isteni vallásalapítónk tervében benne kellett léteznie.

b) Kétségtelenül teszi pedig ezen főnebbi igazság-got a kath. egyházak közel két évezredes, soha meg nem szűnt élte. A keresztény egyház ugyanis mint katolikus született. Születése, első perczében képes vala kebelébe minden nemzeteket fölvenni, azokat egy szí hitben egyesíteni lelki szükségéseiket kielégíteni, s mindajánjakat tégező alk előrére vezetni. Azon napon, melyen megjelent, már minden nyelvet beszélt, s minden nemzetből látunk hívőket kebelébe seregleni, kik úgy tekinték őt, min Jézus Krisztus jegyesét, kinek főadata minden nemzetet új életre szülni. „Pünköst napján — olvasjuk az Ap. cs. 2. fejezetében — Jeruzsá-
 lamban sok istenfelő ember volt, mindféle nemzetből, mely az ég alatt van. . . Parthusok, Mérsusok, Elamiták és a kik Mesopotamiát, Iudaeát, Kappadociát, Pontust és Ázsiát, Phrigiát, Pamphiliát, Aegyptust, Libia részeit lakják, romaiak, kretabelékek, arabok. . . . A mint Péter szóla kezdte: s hirdetni a megfeszített istenfőbani hitet, azok kik bevették az ő szavaik, megkeresztelkedtek, s ezen napon közel három ezer lélek csatlakozott a tanítányokhoz.” Nehány év múlva ugyanazon apostolfője, elem tollal ragadt s első levelét a világ körpontjába Rómából keltezi, a pontusi, kappadocijai, galatiái, ázsiai, bithiniai stb. keresztényekhez írtve azt. Történelmi emlékek szerint pedig, midőn Verónának kedve jött őket vádolni Roma fölglyujtásáért, akkor már Krisztus követőinek száma végtelen volt. — Ki merne most kétségbe vonni egy katolikus egyház létezését már időszámításunk első századának közepe előtt, vagy is egy oly egyházét, mely Jézus Krisztust minden népeknek hirdeti minden népeknél talál engedelmessé hívókra, s a legkülönbélebb népek lelki igényeinek eleget tesz? És most a fiatal egyház, mint reményteljes életre képes fá ágait már is az akkor ismert világ minden részeire kiterjesztve, a világtörténelem színpadára lép, s domást vesz róla az ezerféle elemből összeállított s csak évszázakkal összetartott romai kolosz-

szus. A bálványok inogni kezdenek, a népek ezrei hajtják fejüket naponkint a keresztvíz alá. Kétségbeesve veszik észre ezt császárok és bölcsesek, papok és vatesek, s mintegy parancsszóra feltámadva az új vallás ellen, majlnem egész három századon keresztül nem látszott az emberi ész más célra adatottnak, mint a keresztény hitből kegyelmezni. A keresztény hitű emberek eszközeik kidölgésére, melyekkel ezen államvesztésnek helyettesített új vallást valának kiirtandók. Császárok és helytartók ezernemű kínzó eszközeikkel, papok és bölcsesek gyanusító, régalmozó, kigunyoló irattal tamadták meg az egyházat, hogy azt csirájában elfojtanák. De az egyház dicsően állotta ki a hosszu és kemény megpróbáltatás korszakát, mintegy megifjodva s megerősödve lépett ki a katalombák rejtőhelyeiből, hogy elfogjalja az őt jogosan megillető világhuralmat. És így áll ma napig szemünk előtt mint egy legnagyobb és folytonos csoda, melynek megtejtését egyedül isteni eredetében találhatjuk föl.

(Folyt. köv.)

TÁRCZA.

Két Badacsöny.

(Költő: Borsosy.)

(Vége.)

Sejté ezt Badocsány s gyengéden néze reája:
 „Édes gyermekem! ezt megkérdeni vágytam e perczig.
 Csak beborult lelked vártam, míg földéről egyszer.
 Óh de merengéssel nem bíztat most se derüvel:
 Úgy félek, hogy a bú köde lelkedről soh' se száll föl!
 Ámde vigaszt ha remélsz panaszkodból: rajta beszéld el!”
 „Hosszú volt amaz éj” — megszólal Bájka remegve —
 „A szürnyű ejjelt csak alig kezdő pirosítani
 Szabadulásemnek szent hajnal: láng lobogott föl:
 A lángtól kivilágított berken Kupa népe
 Várva az áldozatot, esendben hallgatta beszédét,
 Melyből lengő szél hoztam ill' szókat olykor.
 Hős Árpád, s a dicső vele eljött többi vitézek
 Gyermekinek tartjáték e még magatok, kik ezen hont
 Annyi erő s vérrel szerzették század előtt meg!

Sok, sok kérésedék szívemben nem buzdít e ver!

Már, ha sem a nagyapák, sem hős Árpádra nem adlak:
 Azt a Haldur t rettegnék hát, ki e honra ügyel még,
 És ki fölöttük dörg, ki lesujt villáma tűzével? . . .

Igy folytatta tovább, midőn ott termett deli Zajlár
 Áldozatul mutatandó ménnel jött meg e perczben . . .
 Óh nem ezért jött ő: nem sejtheti Bájka se tervét.
 A lak üres már, a szent tűzhöz esdőüle a nép
 S most, midőn a buzgó tömeg ő s énekre gyuladt fel:
 „Jöjj, menekülj!” — susegá, — síralomházamból előhitt.
 S azt a fehér mént, melyre a táltos várakozandott,
 Adta nekem, sugván: „Ime itt van e szép jegyajándék!
 Legdrágább, mert étedet ez megmenti e perczben,
 És a melyért Zajlár viadalnak nézhet elébe.

A mit sem sejtő tömeg éneke messzire hangzott,
Mig nem e zajt a két gyors mén ott hagyta vidékén . .
Éltűnt a lánytól piros ég már . . . megmenekültünk;
Napfelkelte után váradban sirtam előtted . . .
. . . Hogy van e vár Badocsány? . . . Jaj hogyha atyám
hada ott járt! . . .

S ön ha a messzire nait e rajra is érve, telnek tart:
Jaj, ha tekintnem kell a kérlelhetlen apára,
Vagy koszorút kötnöm győztes kardjára, melyen már
Száz és száz szív, — tán Zajlár vérfoltja sötétlik!
M: tegyek én, a ki gyenge szavát fölemelői se képes?
Értsd meg bús panaszom: nem rettegek én a haláltól,
Nem kegyelem kérést keresek, csak olyant, aki ennyit,
. . . Ennyit mondana el tolmácsként akkor atyámnak:
„Győztes vajda ezen lányod vétkes te szed, —
Értél el, büntesd meg ezért szigorod szigorával;
Ámde ha ő a kereszt árnyában ohajtna nyugodni,
Engedd meg neki ezt, s haragod ne kövesse a sírba . . .”
„Bájka, elég!” — Badocsány a panaszt most félbe szakasztja: —
Nyugodjál, ne merengj a múlt szomorú eseményén!
Nemde hited van, — ez int, hogy túrj és túrni tanulj meg
Isten van mivelünk, ki merészel bántani minket?
Mondja királyunk, — tartsd meg örökre eszedben e
szókat . . .

Hagyjuk e gyásztört el: mást mond nekéd ő Badocsány most:
. . . Álmodtam . . . Ne ijedj meg! mert jót sejték utána.
. . . Ott, hol a hegy hátán látod magasodni a püpot, —
Ott tartott lakomát Kupa győző népe körében.
. . . De ne remegj! hiszen ez csupa álom, s jó jel ügyünkre.
A víz medrénél gyászt öltött emberek álltak,
És egy holt véres tetemet tükrözve bocsátván
Néztek, bámultak . . . mer, éledezett a kihűlt test.
Nem nevezem meg a hőst, csak maj, ha e jóslatom
Érted
. . . Óh de miért sápadsz el? E jóslat öröme derítend.
Egy harcos karját rá dárda vetésre emelte . . .
„Mért bantsz!” — szól a halott — „mért harcolsz e
csoda ellen?
Nézz ama hegyre, a melynek e víz tart s n.ossa a lábát!
S lásd ott azt, a ki életet adott, s a ki védeni képes!”
És nézték, s látták, hogy az erdős hegy tetejében
Fénybe szegett felhőktől övezve az isteni szent szűz
Ápa, a miat kebelén tartotta kicsinyke szülőttjét.

Mért mondjam még el, mint félemltet meg e nép most?
Inkább azt sietek kijelentni, — figyelj szavaimra, —
Hogy nagy időt értem már, és ha az álomom ilyen volt.
Regtől fogva, ha ily tüneményre találhata lelkem:
Biztos öröm jele volt ez. Most is biztos előttem.
Hogy röviden, tán pár nap alatt . . . De, ni . . . halld!
hisz' e hangot,
Apródom kürtjét jól ismered . . . ugy-e leányom?
. . . És ha tudod, hogy e fürge fiúk, a mióta galambbal
Zajlárhoz hirt küldék, ott a szorosban időznek:
Akkor e kürt szavait te is értheted . . . Érted-e most
már? —

Nedves szemmel az agg mosolyogva tekint a leányra.
Ünnepies vágyó arcczal néztek le a völgyre,

És a viszontlátás örömétől repdese lelkök.
Megjött, itt van a sátrak előtt Badocsány fia, Zajlár.
Mig ölelés közben szem szemmel álta öröm-szót,
Nem késett a fiú atyját megelőzni szavával:
„Itt vagyok édes atyám! a galamb özenetre siettem,
Hogy mielőbb láthasd fiadat: mint mondja imáját,
Mint rebeg ajka imát érted, ki szívedre gyeytet.
— Mint ki atyás gondnal védé ma zajta galambját. —
. . . Gondviselés! mily hálátlan val ajkam irántad!
Káromlókra aig pazaroltad kétszer a napfényt:
S én, aki ellened oly hevesen s eszgedve kikeltem,
Ennyi öröme lelek . . . Mily áldás, mennyi kegy ez rám!
Tudhatod ezt te atyám; most hall csak a harci erede-
ményt.

A viadal, melyet én jósltam, rettenetes volt: —
Rettenetes volt, mig tartott . . . s s. envebb lőa a vége!
A pártos Kupa nincs már . . . és nem lesz neve többé!
Gazdag birtokait fejedelmi kezek lesznek által
De a király jól tudja mi történt: Bájka hová lett,
S azt ígérte, ha a harczból Zajlár hazza térend,
Bájka a védőké maradand: a mién . . . az enyém lesz!”
Mint tengervészből menekült' szíve hangzik a szívből
A remegő ajkak halk szózata, — Bájka fohása:
„Oh Zajlár! keblem megrendíté e szott hír:
Szánom atyám . . . S ha öreg Badocsány szedegette
virágból

Készített koszorút vidáman s lelk sedéssel
Nem nyujthatja vitéz jegyesének Bájka: bocsáss meg!
Vajmicsekélyeza nyertjegyajándé hoz . . . De, fogadd el.
Nézd csak a szív-harmatgyöngytől mint rezg nefelejtse!
Melyet a hű kedves szeme érted hallata e nap.”
A hallott szavakat Zajlár meghat: fogalta . . .
A harczok viharán ezett szív saszamain át
Lelke szelid sugarát lövelé a szelid ke galambra,
S a nyujtott koszorún rezgő köny sopp ragyogása
Könytől ment arczról pár gyöngy s. vozza magáta.
Szólni akart Badocsány, s öröme a nem lara szóhoz,
Kedvesein tartott keze, s a pergő lány elég volt
Arra, hogy a kedves pár áldást merjen a: aggtól,
Melyet az ajkak csak halkán, részve rebegtek.

* * *

Szétoszlott a vihar: békés nyugalom követé ezt:
Árpad honja terét a jöllét szállta meg ujra.
A felvak hamuján kelt lakban lel e nyugalmát
Meg-megkezdí az agg, ha lenyugszik a nap, rege-képen:
„Még mikor én ifjú voltam” . . . s. fozza mi történt.
Fölserdült unokák hallgatják gondalan arcczal
S keblökből nem hal ki a vidámság e mesére.
Ősz Badocsány gyermekkorá kedve rájira vágyott.
Bár düledék várat végkép ott hagyta romokban:
Lelki nyugodtsággal nézé e völgyben az ormat . . .
S mint ott fönt ama rom, Badocsány egy porlada it el.
Zajlár s Bájka felede szülőföldét s a vedóban,
É fejedelmi jutalmul adott völgyő: települt meg,
Melyen a nyert áldás boldoggá tette jövőjük.

Századok eltűntek . . . Porrá lett: rég az erős kar;
A szép arcz alabastroma elporladt; de ki tudja,
É porból hányszor sarjadt a berk növény fel!

Tán liliummá lett? . . . Se port hol hordja a szél most?!
 Ámde a két tájon Baťaocsánynak szelleme leng
 még;
 S a két kis Baťaocsány nem hagyta nevét el-
 enyészni.

T. T.

Kisebb közlemények.

— **Nyilvános köszönet.** A nemes és jó érzésekkel telt kebel nem azért tárul fel és fogadja magába a nyomort, elevenítő melegséggel elárasztva azt, s ez által részben vagy egészen megszüntette, hogy a hit tiszteletére vegye befűtése névével szél se hazáit: mert miként az íbeli rejtekben nyílik s ánti szerte illatárját: úgy a szerény, istenes lelkű emberekben szeret jót tenni: mindazáltal, hogy a nemes példát mindenki előtt világoljon — uti melet omni in quibus dno sum. — s másokat is hasonló tettekre gyulatszón: először a már é falvi r. k. hit-össz. nevében nyilvánosan is sietkeróni a legelőtől. S áta adóját dr. J. J. G. a r. s. y. Mihály püspök urunk ó nagyméltósága iránt, mint a ki szegény községünkre k épülő földben levő rom. kath. iskolájára 1872-ben 100 frtot és 1880-ban ujabb 100 frtot, összesen: 200 frtot ó. é. méltóztatott legkegyelmesebben ajándékozni.

Miként kegyes főpásztorunk jótéteményeinek arany palástjával befedi a mezitelenséget s áldó jobbajával kielégíti az éhezőt: úgy szálljon le a felséges Isten szent kegyelme ó nagyméltóságára, égi erőt kölcsönözve a 80 év terhe alatt görnyedező testnek, hogy ez számos éveken át lehessen még sátora — minden szent és magasztos célért lelkesülni tudó és áldozni kész ifju lelkének. Máréfalva, 1880. jan. 7. Erősi Dávid, plébános.

— **Adni és jót tenni.** A szegényeket gyámolítani, a szűkölködőket kegyes adományokkal vigasztalni: természetes erény. Kelet népe nagyon bőkezű. De nyugaton is a protestans tartományokban sokan vannak, kik fölőslégüket gazdagon szétoszták a szegények között. A z o n b a n az a d á s n e m m i n d i g j ö t t e v é s . A tulajdonképeni jöttev és úgy látszik majdnem kizárólagosan a kath. vallásra és a katolikusokra szorítkozik. Ez bebizonyult különösen két város: Lille Franciaország és London Angolország fővárosára vonatkozólag. A két város közötti különbség igen jelentékeny, becses és érdemes arra, hogy az olvasó azt megvizsgálja.

Lille Franciaország északi részében van; nagy város igen számos gyármunkással, de egyuttal katolikus város. A szegények segélyezése végett sok egyesület van ottan. Vannak férfi- úgy mint nőegyletek, melyeknek tagjai a házi szegényeket lakásaikon keresik fel; vannak fivérek és nővérek, kik a szegények gyámolításával foglalkoznak. Mindezen társulatok és vallási egyesületek a legpontosabban teljesítik feladataikat. S mi ennek az eredménye? Az, hogy a szegények a helyett, hogy számban évről-évre szaporodnának, mindinkább és jobban megkevesbednek. Így az 1820-ik év-

ben a város 3 lakosára egy szegény esett: 1835-ben már minden négyre egy; 1840-ben minden ötre egy, 1860-ban pedig minden hétre egy. Ettől fogva a viszonyok mondhatni mit se változtak.

De forduljunk csak London felé: ott ép az ellenkezőt fogjuk találni. Az 1866—1867-iki kemény tél alkalmával irtózatos éhség támadt a városban, különösen annak keleti részében a ny mor szivszakgató volt. A közvélemény felébresztve és befolyásolva a hírlapok által oda nyilvánult, hogy a nyomor enyhítésére minden áron adakozni kell. És oly gazdagon folyának be az adományok, hogy a szegények segélyezésére kiküldött bizottság tagjai végtére nem tudák: hogyan lenne a sok adomány legjobban felhasználható. A tavasz közelebbet, de az éhség még nem szűnt meg. Sőt ellenkezőleg a szűkölködők száma állandó növekedésnek örvendett. És vajon miért történt ez? Azért, mert adni nem annyi, mint jót tenni. Az angolok, kik tudvalevőleg a számolásához nagyon jól értenek, határozottan állíták, hogy minden sillingből csak egy harmadrész van a szegények hasznára, míg két harmadrész kárakra van. S valóban a munkátlanok és reszegeskedés naponta mind nagyobb és nagyobb tört foglal el. A sok adománytól elcsábítva, a valódi szegények a városba jönnek, s a népesség ezen növekedését követé a bűnök különféle nemének öregedése. Így van ez még manap is Angolországban. Ott a szegényebb osztály nyomora nem szűnik, sőt állandóan növekedik. Ezt bizonyítják az angol hírlapok is.

Most azonban ezen különbség okát is fel kell tárunk olvasóink előtt. Lilleben és másutt a nevezett egyesületek tagjai nemcsak pénzbeli segélyt adnak a szegényeknek, hanem vigasztalják is, úgy bánnak velök mint testvérökkel; felvidítják és felemelik kedélyüket. Ezáltal bátorítva éri magát a szegény. Ügyekszik a legjobbat tenni. Hálásnak akarja magát a jöltevő iránt mutatni. Ezt a legjobban csak úgy eszközölheti, ha anynyira viszi dolgát, hogy jöltevőjére többé nem szorul.

Angolországban ellenben hiányzik a valódi baráti szeretet. Adnak a szegényeknek csakhogy megszabadulhassanak tőle, de nem mint testvérnek. Ezért a szegény jöltevője iránt kevésbé éri magát lekötelve. A gazdag büszkének éri magát, hogy a szegény sorsának részese lehet, s épen azért nem látja át a szegény, hogy miért lenne köteles sorsát megjobbitani.

Mily igaz tehát, hogy csak egyedül a kath. egyház képes a jelen társadalmat a fenyegető végveszélytől megmenteni!

A „S. Bl.“ után közli:
Borsosai.

Irodalom.

— **Előfizetési fölhívás** a „Tájékozó“-ra és „Egyház-művészeti lap“-ra.

A „Tájékozó“ kath. egyházi folyóirat immár bevégezte második évi pályafutását. Azon szépszámu közönség, mely azt eddig pártfogásában részesítette, ítéltetett a fölött, vajjon megfelelt-e kitűzött föladatának; legalább a számos megtisztelő levél, mely nagyobb rész

kath. irodalmunk avatottjaitól alulíróthoz érkeztek, megnyugtató, hogy munkálkodásunk elismeréssel találkozott.

Ft. dr. Czobor Béla ur, a budapesti egyetemen az egyházi régészet m. tanára, az egyházi művészetek érdekében, ezek emelésében nagyra hivatott lapot szándékozával megindítani, azon megítéssel fölhevíté intézte alulírthoz, hogy lapját társlapni adhassa a „Tájékozó“ mellett.

Tekintetbe véve pénzügyi viszonyainkat és különösen a ft. lelkészkedő papság anyagi helyzetét, kockázatos vállalkozásnak látszott egy bár szükségét pótló lap mellékelése által a „Tájékozó“ árát tetemesen fölemelni. Azért elhatároztuk, a „Tájékozó“ rovatait összevonni, s így a fennmaradó tért ft. dr. Czobor Béla ur lapja számára átengedni. Ekként a t. közönség a „Tájékozó“ eddigi ára mellett két lapot kap, melyek egymást kiegészítik.

A részletes programokat aiább közöljük, kérve a ft. papságot, hogy ismerőseik közt, s különösen a ft. esperes urakat, hogy azokat kerületökben köröztesse szíveskedjenek.

Budapesti, 1879. december 3. Füssy Tamás.

I. A „Tájékozó“ programja. A „Tájékozó“ programja az eddigi marad: a kath. egyház jelenkori egyházi és egyházpolitikai viszonyait tárgyalja önálló cikkekben és terjedelmes „Egyházpolitikai áttekintés“ben, mely az egyházunkra vonatkozó mozzanatokat pragmatice tárgyalja. A változás a főnebb jelzett berendezés folytán csupán abból álland, hogy az irodalmi szemle ritkábban és kisebb kiterjedésben lesz képviselve. Ezen összevonásra annál inkább elhatározhattuk magunkat, mivel a kath. irodalmi termékek ismertetésére ugyanis külön szakközlöny létezik. Füssy Tamás, a „Tájékozó“ szerkesztője.

II. Az „Egyház-művészeti Lap“ programja. Magyarország ft. papsága előtt nem lehet ismeretlen az örvendetes lendület, melyet az egyházi művészet és általán a keresztény régiségtan Európaszerte évtizedek óta nyert. Vetekedve ügyekeznek a művelt keresztény országok annak ügyét előmozdítani, főleg Francia-, Német- és Olaszországban nemcsak a szakba vágó számos tankönyvek jönnek létre, hanem folyóiratokkal is majdnem minden egyházmegye rendelkezik. Sőt a tudományos mozgalmat maguk a protestans felekezetek is igyekeznek a maguk részéről előmozdítani. A művelt világnak nemcsak theologiai intézetei és seminariumi, hanem általában az összes egyetemek és magasabb tudományos intézetek nagyobb részben el vannak látva az egyházi művészet vagy általán a régészet tanszékeivel.

Nekünk az egyházi művészetet fölkaroló szaklapunk maig sincsen.

Tizenkét évvel ezelőtt Ipolyi Arnold — még mint egri kanonok — a „Szent-László-Társulat“ 1867. évi nagygyűlésén „az egyházi művészeteknek hazánkban emeléséről“ tartott nagyszabású beszédében pendítette meg az eszmét, egy oly irányú lapot létesí-

teni, mely a német „Kirchenschmuck“ és a francia „Révue de l'art chrétien“ mintájára az egyházi művészetek köréből hozna értekezéseket s egyuttal a művésztér terjesztésére is befolyna.

Az indítványt helyeselve hallgatták meg, de nem akadt, a ki e hathatós tényezőnek igényező lap megindítására vállalkozott volna.

Meggyőződésünk szerint elérkezett az idő, midőn a kath. papság lelkes és hivatásszerű pártolásába vetett bizalommal ily folyóiratot megindíthatni.

Nem ez alkalommal mondjuk Először nézetünket, meggyőződésünket: hangsúlyoztuk ezt már a főnebb említett társulat ez évben tartott ünnepélyes közgyűlésén, midőn értekezésünkben egy ily folyóirat megindítását eleve jeleztük.

Jól tudjuk, hogy a különféle irodalmi termékek, a napi sajtó, időszaki folyóiratok és tudományos művek költséggel járó beszerzése már is eléggé igénybe veszik igen tisztelt paptársainkat.

Ez okból iparkodtunk módot találni ki arra, hogy lehetőleg könnyen, minden megterhelés nélkül essék egy ily irányú, ma már annyira nélkülözhetetlen folyóirat megszerzése.

A legnagyobb örömmel ragadjuk meg tehát az alkalmat, melyet a „Tájékozó“ czimu egyháztörténeti folyóirat t. szerkesztője és tulajdonosa nyújtott, midőn hozzá intézett kérelmünkre lapja fele terét, az ügy fontossága tekintetéből, az egyházi művészetek felvirágoztatására átengedte.

„Az egyház-művészeti lap“ tehát a „Tájékozó“ társlapja gyanánt fog az 1880-iki évtől kezdve minden hó 15-én 1½—2 ivnyi nagy nyolczadrét alakban megjelenni.

Lapunk irányát már czime jelöli, programját pedig a következő néhány pontban mutatjuk be.

Főcélunk az egyházi művészetek körébe vágó értekezésekkel terjeszteni a vallásos ihletű irányt, mely az egyház és szent vallásunk méltóságához kevésbé illő felfogású és alakítású képek, öltönyök, edények, butorok, egyszerűval templomi szerelvények mellőzésével, az egyházi művészet összes ágait a régire, melytől messze eltértünk, van hivatva visszavezetni.

Értekezéseinkben és egyéb közleményeinkben kiváló tekintettel leszünk hazai egyházi műemlékeinkre, melyeket t. olvasóinkkal megismertetni szintén czélul tűztük ki. Ezek a minták, melyeket ha egyszer megértetni, felfogni képesek vagyunk, tőlük eltérni bizonyára nem fogunk. Közölni fogunk rajzokat, a tér és körülmények szerint felölve mindazt, a mi Isten házára vonatkozik, akár az építészet, szobrászat, festészet, akár az u. n. kisebb művészetek (mint a himzés, szövészet, ötvös-művészet, egyházi zene stb.) körébe tartozanak.

A másik cél, melynek elérésére törekszünk, kizárólag gyakorlati. A lelkészkedő papság köréből nem egyszer hangzanak föl panaszok az egyházi készletek beszerzése alkalmából a tulhajtott árak, valamint az áru silánysága fölött. A központtól és gyároktól távol eső megrendelők jóhiszeműségét nem ritkán szokták kijátszani.

Ezen visszaélés elhárítása céljából közölni fogjuk a bel- és külföldi megbízható művészek, gyárok és szállítók árjegyzékeit — kikkel összeköttetésben leszünk, — lehetőleg rajzok kíséretében, valamint esetről-esetre — ha erre felszólítatunk — a megrendeléseket lapunk előfizetőinek szívesen közvetítjük is, a mennyiben egyházas stílyü paramentumok beszerzéséről van szó.

Feret nyitunk t. előfizetőinknek a bonyolultabb liturgikus kérdések fölvetésére, melyeket egyháztörténeti emlékek nyomán megvilágítani s lehetőleg megoldani kedves kötelességünknek tartjuk.

Végül hozunk az egyházi művészetek szakába vágó irodalmi termékekről könyvismertetéseket és kritikai tanulmányokat, valamint enemű ujdonságokat és egyes híreket.

Egyszóval a lelkeskedő papság kezébe oly folyóiratot akarunk nyújtani, mely a gondozására bizott egyházak műtárgyainak fölismerésére és megbecsülésére épügy kalauzul szolgáland, mint újabb stílyszerű egyházi paramentumok beszerzésére.

A mi a lap technikai kiállítását illeti, kiváló gondunk leend reá, hogy minden előfolyam képekkel illusztrált befejezett kötetet képezzen.

A lapba szánt közleményeket a szerkesztőségbe (Budapest, IV. kerület, lövész-utca 13. sz.) kérjük intézni

Budapesten, 1879. december 1. Dr. Czobor Béla, főhermegyei áldozár s egyetemi m.-tanár.

Előfizetési föltételek. Mind a két folyóirat csak együtt rendelhető meg. Előfizetési ára egy évre 6 frt. Félévre 3 frt.

Az előfizetési pénzeket lehetőleg január 25-ig, a név, lakhely és utolsó posta pontos megjelölése mellett, a „Tájékozó“ szerkesztőségébe (lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

A napi események köréből.

— **A helybeli irgalmas-nének tanintézetével összekapcsolt kórházban** a lefolyt 1879 ki évben is igen számosan részesültek a gyöngéd gondozás áldásdús jótéteményeiben. Ápolásban részesült ugyanis az említett évben itt 70 férfi és 54 nő; összesen tehát 124-en. Kigyógyult: 99, ápolásban maradt: 5, meghalt: 14, eltávozott fölgyógyulás előtt: 1. Nemzetiségre nézve volt: 54 magyar, 29 német, 32 román, 4 tót, 1 tirolí, 1 cseh, 1 morva, 1 gácsországi és 1 cigány. Vallásra nézve volt: 67 rom. kath., 24 gör. kath., 8 görög keleti, 13 lutheranus, 11 reformatus, 1 zsidó. Korra nézve volt 5—10 éves: 2; 10—20 éves: 20; 20—30 éves: 44; 30—40 éves: 17; 40—50 éves: 20; 50—60 éves: 15; 60—70 éves: 4; 70—80 éves 2. — Állásra nézve volt: 4 papnövendék, 2 hivatalnok, 2 tanító, 4 gymn. tanuló, 10 háziasszony, 4 házaló; 32 kézműves, 61 szolgaszemély,

4 iskolagyerek és 1 koldus. — Hálával tartozunk ily jótékony intézet iránt, mely elhagyatott embertársainkat rang-, vallás-, nemzetiség- és korkülönbség nélkül falai közt szívesen látja. Ápolja és nekik a legdrágább földi kincset, az egészséget visszaadni ügyekezik.

† **Gyászhir.** Szabó János felvinczi esperes plébános nincs többé. Az Urban boldogult 1819. nov. 19-én született. Pappá szenteltetett 1844. július 28 án. Ez időtől kezdve apostoli buzgalommal működött a téren, melyet főpásztorai munkássága helyeül kijelöltek. Számos hely, hol működött, dicséri őt, mint jeles bajnokot s szentegyházunk úgy, mint a haza jeles érdekeinek védőjét. Kezdetben mint tanár működött a helyi gymnasiumban, 1846-ban Zalathnár 1 küldetett mint segéd s egyuttal az ottani algymnasiunnál tanár; 1848-ban kolozsvári segédlelkész, egy év mulva fogoly; 1850-ben csik-szt györgyi helyettes plébános; 1851-ben polyáni, 52-ben sárfalvi, 53-ban véczkei és m.-zsákodí, 68-ban baróthi plébános és alesperes, 1874-ben pedig felvinczi plébánosnak neveztetett ki s egyuttal 1877-ben a tordaranyos-kerületi papság főesperesévé. Ily szép kört futott ő be, mindenütt a legjobb pap emlékét hagyva. miglen a halál őt 1879 decz. 27-én áldozárságának 36-ik évében szerető hivei s tisztelő paptársai és ismerősei köréből kiragadta. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Zavargások Budapesten.** A társadalmi bajok naponta megújuló baljóslatu tünetényekben jelentkeznek. A kisbirtokosok alakulófélben levő országos földhitelintézetének egyik vezérigazgatója Végh Ignác megszökése és később elfogatása alkalmul szolgált arra, hogy az intézetnél üzött nagymérvű visszaélésekről a fátyol lelebenjen. E tekintetben legtöbb fölfedezést a „Függetlenség“ czimű lap Verhovay Gyula nevű szerkesztője tett, ki lapjában több okmányt közölt s heves támadást intézett különösen gróf Festetich Pál elnök ellen. A vizsgálat ugyan följelentés alapján bíróilag is megindított, de a „Függetlenség“ tovább folytatta leleplezéseit és támadásait, minek azon következménye lett, hogy báró Majthényi Izidor — ki állítólag gróf Festetich családjával közelebbi összeköttetésben áll — Verhovayt párviadalra hívta. A párviadal jan. 10-én történt meg, mindketten egyszerre löttek pisztolyal; Verhovaynak jobboldalán a mellcsont fölött furódott be a golyó s oly sérülést okozott, hogy megmaradásához semmi remény nincs. De itt még nem végződött el a dolog. Az eset nagy izgatottságot szült, s mivel nemsokára azon hír terjedt el a városban, hogy Majthényi Izidor a pesti nemzeti kaszinó közvéleménye nevében hívta volna ki Verhovayt, a hevesebb vérű fiatalosság és polgárság macskazenével akart tüntetni a nemzeti kaszinó előtt jan. 12-én, de a rendőrségnek sikerült első alkalommal ezt megakadályozni. A tüntetés azonban mégis megtörtént, sőt január 13-án és 14-én éjjel valóságos zendüléssé fajult, ugyanyira, hogy — mint pesti lapok írják — több század katonaságnak kellett közbelépni s a rend helyreállításában a rendőrségnek sortüz-lövessel is segédkezni. Közel 150 egyén már elfogatott, több megsebesült és meghalt. A vallástalanság és veszedelmes társadalmi elvek keserű gyümölcssei kezdnek lehullani a fáról.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.